

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1ObdoV/3/2019
Identifikačné číslo spisu:	1096899547
Dátum vydania rozhodnutia:	27.02.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Veselá Zemaníková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:1096899547.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Veselej Zemaníkovej a členiek senátu JUDr. Beáty Miničovej, Mgr. Soni Pekarčíkovej, JUDr. Ivany Nemčekovej a JUDr. Viery Pepelovej, v spore žalobcu: Bratislavská aukčná dražobná, s. r. o., so sídlom Mlynské nivy 48, Bratislava, IČO: 36 664 219, zastúpeného advokátskou kanceláriou AK Herceg, s. r. o., so sídlom Košická 56, Bratislava, IČO: 35 890 240, proti žalovaným: 1/ Z. B., nar. XX. Q. XXXX, bytom V., 2/ L. B., nar. XX. septembra XXXX, bytom V., obaja zastúpení advokátkou JUDr. Gabrielou Košudovou, so sídlom Svätoplukovo nám. 3, Nitra, o zaplatenie príslušenstva pohľadávky, vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. Z-2-43Cb/1/1996, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 17. októbra 2018, č. k. 5Obo/4/2018-532, takto

rozhodol:

I. Dovolanie proti výroku rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 17. októbra 2018, č. k. 5Obo/4/2018-532, ktorým zmenil rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 18. októbra 2017, č. k. Z-2-43Cb/1/1996-470 v časti povinnosti žalovaných 1/ a 2/ zaplatiť žalobcovi sumu 17.726,72 eur, tak že žalobu zamietol, zamietla, vo zvyšku dovolanie odmieta.

II. Žalovaní 1/ a 2/ majú voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100%.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „krajský súd“) rozsudkom (v poradí siedmym) z 18. októbra 2017, č. k. Z-2-43Cb/1/1996-470 I. konanie v časti o zaplatenie 28% úroku z úveru zastavil, II. žalovaným 1/ a 2/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi sumu 27 306,25 eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku, III. vo zvyšku žalobu zamietol a IV. žalobcovi voči žalovanému 1/ a 2/ priznal nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu.

2. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že žalobou podanou na súd dňa 2. januára 1996 si pôvodný žalobca (obchodná spoločnosť Slovenská sporiteľňa, a. s., Bratislava) uplatnil voči žalovaným 1/ a 2/ právo na zaplatenie sumy 1 865 460,-- Sk s príslušenstvom, titulom nesplateného úveru, ktorý bol žalovanej 1/ poskytnutý úverovou zmluvou č. XXXXXX-X zo dňa 2. decembra 1992. Podľa tejto

úverovej zmluvy bol žalovanej 1/ poskytnutý strednodobý úver na investičný rozvoj - kúpa nehnuteľnosti v sume 2 000 000,-- Sk pri úrokovej sadzbe plus 4,5% nad základnú sadzbu s lehotou splatnosti 20. septembra 1996. Popri žalovanej 1/ ako dlžníčke bol spoludlžníkom podľa zmluvy jej manžel - žalovaný 2/. Podaním zo 14. mája 1997 vzal žalobca svoj návrh v časti istiny späť s odôvodnením, že žalovaná 1/ túto istinu zaplatila 17. apríla 1997. Následne v prvom rozsudku z 13. januára 2006, č. k. Z-2-43Cb/1/1996-94 bolo konanie o zaplatenie istiny, t. j. v časti o zaplatenie 1 865 460,-- Sk, zastavené. Po späťvzátí žaloby v časti istiny žalobca vyčísľil príslušenstvo pohľadávky podaním z 10. februára 2009 na sumu 1 682 967,40 Sk.

2.1. Krajský súd neuznal námietku premlčania príslušenstva pohľadávky vznesenú žalovanými 1/ a 2/, nakoľko príslušenstvo pohľadávky, i keď bez presnej špecifikácie, bolo uplatnené pri podaní žaloby. Vo svojom rozsudku taktiež uviedol, že nebolo povinnosťou žalobcu pri predaji nehnuteľnosti výťažok použiť predovšetkým na úroky. K námietke žalovaných 1/ a 2/ o rôznych sadzbách úroku z úveru konštatoval jej nedôvodnosť a s poukazom na čl. I zmluvy, v ktorom je uvedená úroková sadzba plus 4,5% nad základnú sadzbu (sadzba úrokov z úverov stanovená SŠTSP v rámci maximálnych hodnôt stanovených ŠBČS) ročne s lehotou splatnosti 20. septembra 1996. To znamená, že úroky sa určovali ročne a Štátna banka Československa (ŠBČS) ročne určovala i maximálne hodnoty, podľa ktorých Slovenská štátna sporiteľňa (SŠTSP) určovala sadzby úrokov a podľa toho v zmysle zmluvy sa úroková sadzba navyšovala o dohodnutých 4,5%.

2.2. Súd prvej inštancie poukázal na skutočnosť, že žalobca vo svojej špecifikácii žaloby z 26. júna 2017 uviedol, že žalovaní 1/ a 2/ zaplatili len tri splátky úveru a 17. apríla 1997 bola splatená celá žalovaná istina. Tiež uviedol, že úver sa úročil úrokom 15,5% ročne od 2. decembra 1992 do 31. decembra 1992, úrokom 17,5% ročne od 1. januára 1993 do 14. októbra 1993 a úrokom 19% ročne od 15. októbra 1993 do 20. septembra 1996 a takto vyčísľil za jednotlivé mesiace úrok z úveru, s uvedením výšky sumy a úrokovej sadzby za jednotlivé mesiace od 31. decembra 1992 do 20. septembra 1996, čo bol dátum zmluvnej splatnosti úveru.

2.3. Keďže krajský súd dospel k názoru, že úroky z úveru si možno uplatniť len do splatnosti úveru, splatnosť úveru nenastala podľa zmluvy dňa 20. septembra 1996, ale dňa 23. marca 1995 zánikom podnikateľského oprávnenia žalovanej 1/ v súlade s čl. VI bod 4. - veta posledná úverovej zmluvy. Preto z vyčíslennej špecifikácie úrokov zo zmluvy nemá žalobca nárok po splatnosti úveru na úroky v sume 16 789,43 eur, a preto v tejto časti súd žalobu ako nedôvodnú zamietol. Vo zvyšku v sume 20 186,99 eur úrokov z úveru žalobe vyhovel a tiež žalobcovi priznal nárok na zaplatenie úrokov z omeškania v sume 7 119,26 eur. Priznaný úrok z omeškania, uplatnený v sadzbe 28%, súd prvej inštancie odôvodnil tým, že sadzbu znížil na 20% v súlade s ustanovením § 369 ods. 1 a § 502 ods. 1 Obchodného zákonníka v znení účinnom v čase uzavretia úverovej zmluvy.

3. O odvolaní žalovaných 1/ a 2/ rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd odvolací rozsudkom zo 17. októbra 2018, sp. zn. 5Obo/4/2018 tak, že rozsudok krajského súdu č. k. Z-2-43Cb/1/1996-470 z 18. októbra 2017 v napadnutej časti výroku II., ktorým súd prvej inštancie zaviazal žalovaných 1/ a 2/ spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi sumu 27 306,25 eur zmenil tak, že konanie v časti o zaplatenie sumy 9 579,53 eur zastavil a žalobu vo zvyšku zamietol. Žalovaným 1/ a 2/ priznal nárok na náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie a odvolacieho konania vo výške 100%.

4. V odôvodnení rozsudku odvolací súd poukázal na znenie ustanovenia § 330 ods. 1 a ods. 2 Obchodného zákonníka, pričom uviedol, že pohľadávka pôvodného žalobcu, a zároveň v tom čase záložného veriteľa, v časti 1 865 000,-- Sk, t. j. 61 906,65 eur, zanikla prijatím výťažku z predaja, pri ktorom sa realizovalo záložné právo zabezpečujúce pohľadávku žalobcu, čo medzi stranami nebolo sporné. Z právneho hľadiska je zároveň zrejmé, že nedošlo k zániku zmluvy samotnej odstúpením alebo iným úkonom jednostranným či dvojstranným, teda prijaté plnenie je plne v režime právnej úpravy Obchodného zákonníka ako obchod absolútny, kedy aplikácia hoc aj dispozitívneho pravidla, má charakter prednosti pred aplikáciou lex generalis (t. j. pred právnou úpravou obsiahnutou v Občianskom zákonníku), keďže dispozitívne pravidlo sa aplikuje automaticky pre prípad absencie úpravy odlišnej v zmluvnom dojednaní. Zmluva o úvere medzi stranami žiadnu osobitnú úpravu započítania čiastočného plnenia dlhu neobsahuje. Takýto zákonný spôsob započítania (platenie najprv na úroky a potom na

istinu) a následný zánik práva na zaplatenie príslušenstva, nemožno podľa názoru odvolacieho súdu modifikovať samostatným, jednostranným následným rozhodnutím veriteľa, tu zrejme motivovaným aj neurčitou príslušenstva, ktoré ani v žalobnom návrhu nevedel presne vyčísliť, a učinil tak až v podaní o niekoľko rokov. K prijatiu výťažku z predaja podľa podania žalobcu zo dňa 14. mája 1997, došlo dňa 17. apríla 1997, a jeho pohľadávka do výšky 61 906,65 eur tak zanikla k 17. aprílu 1997. Následne žalobca jednostranným dispozitívnym úkonom vzal žalobný návrh v časti istiny (ako sám toto započítanie identifikoval) vo výške t. j. 61 906,65 eur (1 865 000,-- Sk) späť. O tomto späťvzati rozhodol súd prvej inštancie v rozsudku z 13. januára 2006, keď konanie v predmetnej časti zastavil.

4.1. Pokiaľ veriteľ vlastným dispozitívnym úkonom urobil predmetom konania len príslušenstvo pohľadávky, ktoré však momentom započítania plnenia ex lege zaniklo, odvolací súd prisvedčil námietke žalovaných 1/ a 2/, že žalobu treba ako celok zamietnuť, po zohľadnení jednotlivých späťvzatí tak, ako to odvolací súd po udelení súhlasu žalovaných 1/ a 2/ vykonal.

4.2. Vo vzťahu k námietke vznesenej na odvolacom pojednávaní žalobcom ohľadom potreby aplikácie zásady a *minor ad maius* vo vzťahu k veriteľovi a k jeho právu rozhodnúť o spôsobe započítania odvolací súd uzavrel, že takáto argumentácia je neaplikovateľná na posudzovaný vzťah z dôvodu, že k zániku práva dlžníka rozhodovať o spôsobe započítania došlo plnením dlhu na základe núteného výkonu záložného práva, kedy je následne aplikovateľný výlučne zákonný režim, a to režim Obchodného zákonníka. Medzi stranami ide o zmluvný vzťah z úverovej zmluvy zabezpečenej záložným právom, pričom celý kontext ustanovenia § 330 Obchodného zákonníka počíta aj so situáciami, kedy rozlišuje medzi plnením na zabezpečené a nezabezpečené záväzky. Pokiaľ teda išlo o záväzok zabezpečený, a tento bol realizovaný predajom predmetu zálohu, išlo o vzťah založený na základe Obchodného zákonníka, pričom realizácia záložného práva prebiehala podľa ešte v danom čase platnej právnej úpravy obsiahnutej v ustanovení § 299 Obchodného zákonníka v znení účinnom do 31. decembra 2002. Tento režim bolo podľa odvolacieho súdu potrebné vziať aj na posudzovanie spôsobu započítania plnenia získaného realizáciou záložného práva. Odsek 2 ustanovenia § 330 výslovne hovorí o započítaní plnenia najskôr na príslušenstvo, kedy pojem započítanie je vždy aplikovaný na pohľadávky, ktoré možno uplatniť na súde bez ohľadu na to, či plnenie má charakter núteného alebo dobrovoľného výkonu. Aj plnenie formou realizácie záložného práva, na ktoré dal dlžník súhlas, je podľa odvolacieho súdu plnením dlžníka na splnenie jeho dlhu zo záväzku založeného zmluvou o úvere.

4.3. Pokiaľ poukazoval žalobca na zneužitie práva tým, že došlo k namietaniu takejto skutočnosti žalovanými až v odvolaní, odvolací súd poznamenal, že predmetnú námietku žalovaní 1/ a 2/ vzniesli už v konaní pred súdom prvej inštancie. To, že obsah uplatneného nároku po späťvzati istiny bol sporným po celý čas konania, je zjavné zo spôsobu vyčísľovania požadovaného príslušenstva žalobcom, rôznym spôsobom jeho vyčíslenia (rôzne uvádzané obdobia a aplikované výšky úrokov a úrokov z omeškania), ako aj tým, že v momente, kedy došlo k započítaniu istiny pre účely späťvzatia, toto žalobca započítal (zrejme účelovo) na istinu, ktorá jediná bola v konaní jednoznačne určená a v zásade nespochybňovaná žalovanými 1/ a 2/.

4.4. Odvolací súd skonštatoval, že ako základ svojej právnej úvahy vedúcej k zamietnutiu žaloby v napadnutom rozsahu ustálil aplikáciu § 330 ods. 1 a 2 Obchodného zákonníka, teda postup rešpektujúci zákonný predpoklad spôsobu realizácie započítania plnenia dlhu najskôr na príslušenstvo, potom na úroky. Zároveň dospel k záveru, že takýto postup nemôže byť zneužitím práva na strane žalovaných 1/ a 2/. K návrhu na odopretie výkonu práva pre rozpor s poctivým obchodným stykom odvolací súd uviedol, že aplikácia platnej zákonnej normy na určitý skutkový stav nemôže naplniť predpoklad rozporu takéhoto výkonu práva s poctivým obchodným stykom. Skutočnosť, že žalovaní 1/ a 2/ súhlasili so späťvzatím žaloby v časti tak, ako navrhol žalobca, t. j. čo do istiny, neznamena automaticky súhlas s tým, že hmotnoprávne ich pohľadávka nezanikla, a že veriteľ mal právo postupovať tak, ako učinil. V danom prípade išlo len o dodržanie procesného postupu predpokladaného v ustanovení § 96 v tom čase platného a účinného Občianskeho súdneho poriadku.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal v zákonom stanovenej lehote dňa 21. januára 2019 žalobca dovolanie. Prípustnosť dovolania vyvodzoval dovolateľ z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ a písm. b/ Civilného sporového poriadku (ďalej aj „C. s. p.“). Dovolateľ navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že žalovaných 1/ a 2/ zaviazal zaplatiť žalobcovi spoločne a nerozdielne sumu 27 306,25 eur.

6. Prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. videl žalobca v tom, že odvolací súd sa pri svojom rozhodovaní odklonil od záverov vyslovených v rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. ObdoV/8/2003, z ktorého podľa jeho presvedčenia vyplýva pre veriteľa povinnosť plnenie prijaté po začatí súdneho konania započítať prednostne na istinu.

6.1. V prejednávanej veci žalovaní 1/ a 2/ po začatí konania uhradili žalobcovi sumu rovnajúcu sa istine a týmto prejavom vôle bez akýchkoľvek pochybností určili, že žalobca má započítať ich plnenie na istinu. Z uvedeného dôvodu považuje dovolateľ za nesprávne závery odvolacieho súdu vyslovené v napadnutom rozsudku.

7. Prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. videl žalobca v nesprávnom vyriešení právnej otázky vyplývajúcej z obsahu dovolania, a to otázky, „či v ustanovení § 330 ods. 1 a ods. 2 Obchodného zákonníka je upravená povinnosť veriteľa započítať plnenie dlžníka, ak ten neurčí inak, najprv na úroky a až následne na istinu, alebo ide o len o právo veriteľa, resp. či aj v prípade plnenia poskytnutého dlžníkom počas súdneho konania je veriteľ povinný započítať plnenie najprv na dlžné úroky a až následne na istinu.“

7.1. Dovolateľ namietal nesprávnu aplikáciu ustanovenia § 330 ods. 1 a ods. 2 Obchodného zákonníka odvolacím súdom, ktorý zaujal právny názor, že zákonný predpoklad spôsobu započítania plnenia dlhu najprv na úroky potom na istinu a následný zánik práva na zaplatenie príslušenstva, nemožno modifikovať samostatným, jednostranným následným rozhodnutím veriteľa. Podľa jeho názoru je ustanovenie § 330 ods. 1 a ods. 2 Obchodného zákonníka určené na ochranu dlžníka v tom smere, že dlžník môže vlastným prejavom vôle zabrániť narastaniu príslušenstva pohľadávky tým, že určí, že jeho plnenie, ktoré nepostačuje na úhradu celého záväzku, má veriteľ započítať na istinu. Ak dlžník pri čiastočnom plnení záväzku určí, že jeho plnenie má veriteľ započítať na istinu, veriteľ má povinnosť započítať plnenie na istinu. Predmetné ustanovenie však nemožno interpretovať takým spôsobom, že veriteľ v prípade, ak dlžník neurobí žiadny prejav vôle týkajúci sa započítania jeho plnenia, musí poskytnuté plnenie započítať na úroky. Takýmto prísne formalistickým jazykovým výkladom by bol podľa dovolateľa popretý význam a účel danej právnej normy, pričom zdôraznil, že započítanie plnenia na úroky je právom veriteľa, nie jeho povinnosťou.

7.2. Zároveň žalobca uviedol, že zákon nepredpisuje pre právny úkon dlžníka, ktorým uplatňuje svoje právo na započítanie plnenia na istinu, žiadnu formu. Tento prejav môže urobiť dlžník akýmkoľvek spôsobom nevzbudzujúcim pochybnosť o tom, čo chcel prejaviť. V tejto súvislosti uviedol, že žalovaní 1/ a 2/ po uhradení výťažku z predaja zálohu súhlasili so späťvzatím žaloby v časti istiny a z takéhoto prejavu vôle nemôže vzniknúť akákoľvek pochybnosť o tom, ako mal naložiť s výťažkom z predaja nehnuteľností.

7.3. V závere dovolania žalobca namietal nesprávnosť výroku o trovách konania, keď odvolací súd nezohľadnil, že k podaniu žaloby došlo z dôvodu, že žalovaní 1/ a 2/ nesplnili svoju povinnosť vyplývajúcu zo zmluvy o úvere, v dôsledku čoho je zrejmé, že žalovaní 1/ a 2/ zavinieli podanie žaloby. Z uvedeného dôvodu je zrejmé, že odvolací súd mal rozhodnúť tak, že žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania, nakoľko žalovaní 1/ a 2/ zaplatili väčšiu časť uplatnenej sumy po začatí súdneho konania, a teda žalobca mal v spore čiastočný, viac ako 50%-ný úspech.

8. Žalovaní 1/ a 2/ vo vyjadrení zo 4. februára 2019 navrhli dovolanie žalobcu ako neprípustné odmietnuť, resp. ako nedôvodné zamietnuť.

8.1. Vo svojom vyjadrení uviedli, že zo strany žalobcu ide o scestné ponímanie formulácie ustanovenia § 330 Obchodného zákonníka, ak tvrdí, že započítanie plnenia na úroky je právom veriteľa a nie jeho povinnosťou. Dispozičné právo určiť, ako sa má plnenie započítavať, dáva zákon výlučne dlžníkovi a nie aj veriteľovi. V konaní nebolo preukázané, že by žalovaní 1/ a 2/ najneskôr v okamihu plnenia určili, že plnenie sa má započítať na istinu, pričom poukázali na to, že výťažok z núteného predaja zálohu bol zo strany kupujúceho poskytnutý priamo na účet právneho predchodcu žalobcu.

9. Najvyšší súd ako súd dovolací (podľa § 35 C. s. p.), po zistení, že dovolanie podal včas žalobca zastúpený advokátom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p.) dospel k záveru, že dovolanie je čiastočne prípustné, avšak nie je dôvodné.

Odôvodnenie rozhodnutia o odmietnutí dovolania proti výroku rozsudku odvolacieho súdu o zastavení konania v časti o zaplatenie 9 579,53 eur

10. Úvodom svojho rozhodnutia dovolací súd poukazuje na skutočnosť, že súd prvej inštancie uložil povinnosť zaplatiť žalovaným 1/ a 2/ sumu 27 306,25 eur, odvolací súd konanie v časti 9 579,53 eur zastavil s poukazom na čiastočné späťvzatie žaloby zo strany žalobcu (viď body 60. až 62. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu) a žalobu zamietol len v časti nároku 17 726,72 eur. Napriek uvedenému žalobca v dovolacom návrhu žiadal, aby dovolací súd zaviazal žalovaných 1/ a 2/ na plnú (súdom prvej inštancie priznanú) sumu 27 306,25 eur.

11. Výrok o zastavení konania má charakter vždy uznesenia a to aj vtedy, ak sa o zastavení konania v časti žalobou uplatneného nároku rozhoduje v rozsudku.

11.1. Predmetná skutočnosť má význam pri posudzovaní prípustnosti dovolania, keďže žalobca uplatnil len dovolací dôvod podľa § 432 C. s. p. (t. j. nesprávne právne posúdenie, v zmysle ktorého má byť dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 C. s. p.).

11.2. V zastavenej časti 9.579,53 eur je dovolanie žalobcu procesne neprípustné s poukazom na znenie ustanovenia § 421 ods. 2 C. s. p. podľa ktorého dovolanie podľa ods. 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a/ až n/, čiže vrátane uznesenia o zastavení konania je uvedeného v ustanovení § 357 písm. a/ C. s. p.

11.3. Dovolací súd preto konštatuje, že v tejto časti sú naplnené zákonné predpoklady pre odmietnutie dovolania žalobcu ako neprípustného podľa ustanovenia § 447 písm. c/ C. s. p.

Odôvodnenie rozhodnutia o neprípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.

12. Žalobca v dovolaní prezentoval názor, že odvolací súd sa odklonil od rozsudku najvyššieho súdu z 30. júna 2004, sp. zn. ObdoV/8/2003, keď podľa jeho tvrdenia z predmetného rozhodnutia vyplýva, že ak dlžník po podaní žaloby zaplatí svoj dlh, vyplýva pre veriteľa povinnosť plnenie prijaté po začatí súdneho konania započítavať prednostne na istinu.

13. S predmetným tvrdením dovolateľa sa vo veci rozhodujúci dovolací senát najvyššieho súdu nestotožňuje, pričom predmetný záver zo žalobcom označeného rozhodnutia nevyplýva.

13.1. Rozsudok najvyššieho súdu z 30. júna 2004, sp. zn. ObdoV/8/2003 bol publikovaný v časopise Zo súdnej praxe pod č. 66/2004 s právnou vetou v znení: „Pri plnení peňažného záväzku sa započíta platenie najprv na úroky a potom na istinu, ak dlžník neurčí inak. Ak dlžník zaplatí po začatí konania svoj dlh vo výške uplatnenej žalobou, bez ďalšieho tým určil, že platenie sa má započítavať na žalobou uplatnenú istinu a úroky.“

13.2. Predmetnú právnu vetu (tak ako zverejnenú právnu vetu každého rozhodnutia najvyššieho súdu) je nevyhnutné vykladať v kontexte predmetného rozhodnutia a skutkového stavu, ktorý bol v posudzovanej veci. Uvedené znamená, že závery vyplývajúce z právnych viet publikovaných rozhodnutí (vrátane rozhodnutí zverejnených v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky) nemusia byť aplikované vždy a za každých okolností. Preto je nevyhnutné oboznámiť sa s celým rozhodnutím, a to vrátane skutkového stavu, z ktorého právna veta vychádza, nakoľko ak je skutkový stav odlišný od skutkového stavu, ktorý bol v spore, ktorý bol rozhodnutý publikovaným rozhodnutím, môže nastať situácia, že takáto publikovaná právna veta nebude na daný spor aplikovateľná. Preto nie je možné účelovo odcitovať len právnu vetu z určitého rozhodnutia najvyššieho súdu bez zohľadnenia skutkového stavu, z ktorého toto rozhodnutie vychádzalo, ako je tomu aj v prípade dovolania žalobcu.

13.3. Dovolací súd uvádza, že zo skutkového stavu sporu - v ktorom bol vydaný rozsudok z 30. júna 2004, sp. zn. ObdoV/8/2003, na ktorý poukázal dovolateľ - vyplýva, že „v doklade o platbe síce nie je uvedené ako treba započítať uhrádzanú sumu, ale zo skutočnosti, že žalovaný v druhom rade zaplatil žalobcovi sumu uplatnenú žalobou a jednoznačne špecifikovanú ako istinu vo výške 114 800,-- Sk, úroky a úroky z omeškania do 26. apríla 1995 v celkovej sume 76 505,-- Sk a poplatky podľa sadzobníka.“ V nadväznosti na uvedené dovolací súd dospel v rozsudku sp. zn. ObdoV/8/2003 k záveru,

že „žalovaný v druhom rade určil, že ním poskytnuté plnenie treba započítať predovšetkým na dlžnú sumu a príslušenstvo k 26. aprílu 1995, a preto nemohol obstať postup žalobcu, ktorý plnenie započítal do výšky 165 173,10 Sk na úroky do 21. januára 1999 a zvyšok vo výške 27 186,90 Sk na istinu a domáhal sa ešte zaplattenia 165 173,10 Sk na istine s 23% úrokom od 21. januára 1999 do zaplattenia.

13.4. Závery z dovolateľom označeného rozhodnutia sp. zn. ObdoV/8/2003 sú tak aplikovateľné v prípade, keď žalovaný (dlžník) uhradí žalobcovi (veriteľovi) po podaní žaloby dlh spôsobom, že ide o plnenie vo výške uplatnenej žalobou, t. j. vo výške istiny a príslušenstva (dlžných úrokov) ku dňu podania žaloby. V takom prípade je vylúčený postup veriteľa, aby prijaté plnenie započítal podľa § 330 ods. 2 Obchodného zákonníka, t. j. najprv na úroky (vrátane úrokov, na ktoré vznikol veriteľovi nárok v období medzi podaním žaloby a čiastočnou úhradou zo strany dlžníka) a až následne na istinu.

13.5. Z predmetného rozhodnutia však v žiadnom prípade nevyplýva dovolateľom prezentovaný záver, že ak dlžník po podaní žaloby poskytne veriteľovi čiastočné plnenie, takto poskytnuté plnenie sa má automaticky započítať najprv na istinu a až po úplnej úhrade istiny na dlžné úroky.

14. V rozhodovanom spore ide o úplne odlišný skutkový stav, než tomu bolo vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok sp. zn. ObdoV/8/2003. Zo strany žalovaných 1/ a 2/ nešlo o dobrovoľné plnenie dlhu uplatneného žalobou po podaní žaloby, ale k splneniu časti dlhu došlo v dôsledku núteného výkonu záložného práva. Preto bolo v rozhodovanom spore potrebné posúdiť, či získaný výťažok z výkonu záložného práva počas súdneho konania sa má podľa ustanovenia § 330 ods. 1 (resp. ods. 2) Obchodného zákonníka započítavať najprv na úroky, alebo ho má veriteľ započítať najskôr na dlžnú istinu a až následne na úroky.

14.1. Z uvedeného dôvodu dovolací súd dospel k záveru, že nie je možné prisvedčiť tvrdeniu žalobcu o odklone odvolacieho súdu v dovolaní napadnutom rozsudku od záverov vyslovených v rozsudku najvyššieho súdu z 30. júna 2004, sp. zn. ObdoV/8/2003. Predmetný rozsudok (a závery v ňom vyslovené) naopak nie je možné na rozhodovaný spor aplikovať.

14.2. Prípustnosť dovolania žalobcu podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. preto nie je daná.

Odôvodnenie rozhodnutia o prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p.

15. Právna otázka vyplývajúca z obsahu dovolania (k tomu vid' ustanovenie § 124 ods. 1 v spojení s § 438 ods. 1 C. s. p.) - „či v ustanovení § 330 ods. 1 a ods. 2 Obchodného zákonníka je upravená povinnosť veriteľa započítať plnenie dlžníka, ak ten neurčí inak, najprv na úroky a až následne na istinu, alebo ide o len o právo veriteľa, resp. či aj v prípade plnenia poskytnutého dlžníkom počas súdneho konania je veriteľ povinný započítať plnenie najprv na dlžné úroky a až následne na istinu“ - doposiaľ nebola v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu vyriešená.

15.1. Vo veci rozhodujúci senát odvolacieho súdu tak dospel k záveru, že je splnená podmienka prípustnosti dovolania žalobcu podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p., a je potrebné aby túto právnu otázku vo svojom rozhodnutí vyriešil.

16. Podľa § 330 ods. 1 Obchodného zákonníka, ak má veriteľovi splniť ten istý dlžník niekoľko záväzkov a poskytnuté plnenie nestačí na splnenie všetkých záväzkov, je splnený záväzok určený pri plnení dlžníkom. Ak dlžník neurčí, ktorý záväzok plní, je splnený záväzok najskôr splatný, a to najprv jeho príslušenstvo.

16.1. Podľa § 330 ods. 2 Obchodného zákonníka, pri plnení peňažného záväzku sa započíta platenie najprv na úroky a potom na istinu, ak dlžník neurčí inak.

17. Ustanovenie § 330 Obchodného zákonníka je dispozitívnym ustanovením (keďže nie je taxatívne vymenované v znení ustanovenia § 263 ods. 1 Obchodného zákonníka) Predmetné zákonné ustanovenie sa použije vtedy, ak neexistuje osobitná dohoda medzi zmluvnými stranami (existencia takejto osobitnej dohody zo skutkového stavu ustáleného súdmi nižšej inštancie nevyplýva - pozn. odvolacieho súdu).

17.1. V ustanovení § 330 Obchodného zákonníka je upravený spôsob, akým sa započítava plnenie dlžníka, a to pokiaľ má dlžník voči veriteľovi viacero nesplnených záväzkov, ako aj vtedy, keď má voči veriteľovi len jeden (ale vnútorne štruktúrovaný) záväzok. Pokiaľ má dlžník voči veriteľovi len jeden záväzok platí, že dlžník môže určiť, či sa jeho plnenie započítava na istinu pohľadávky, alebo na jej

príslušenstvo. V prípade, ak dlžník takéto určenie neuskutoční, aplikuje sa zákonná úprava, a to, že najprv sa plnenie dlžníka započítava na príslušenstvo pohľadávky (na úroky) a až následne (po úplnej úhrade príslušenstva) na istinu.

18. Dovolací senát najvyššieho súdu uvádza, že hoci žalobcom nastolená právna otázka nebola doposiaľ predmetom meritorneho dovolacieho prieskumu, bola už posudzovaná v rozhodnutiach odvolacích senátov najvyššieho súdu, a to v uznesení zo 14. augusta 2014, sp. zn. 1Obo/45/2012 a v rozsudku z 26. júna 2012, sp. zn. 5Obo/44/2012, ktoré zodpovedajú skutkovému stavu v rozhodovanom spore (t. j. v priebehu sporu došlo k výkonu záložného práva a predmetom posudzovania bolo okrem iného započítanie výťažku z predaja na úroky, resp. na istinu). Závery vyslovené v predmetných rozhodnutiach musí dovolací senát pri svojom rozhodnutí zohľadniť aj v prípade, ak je dovolanie prípustné podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p., a to v nadväznosti na prípadnú povinnosť predložiť vec veľkému senátu vyplývajúcu z ustanovenia § 48 C. s. p., ak by chcel predmetnú právnu otázku riešiť iným spôsobom.

19.1. V rozsudku z 26. júna 2012, sp. zn. 5Obo/44/2012 najvyšší súd uviedol, že žalobca postupoval v súlade s § 330 ods. 2 Obchodného zákonníka, keď výťažok z predaja použil v prvom rade na splácanie úrokov a až potom na istinu.

19.2. V uznesení zo 14. augusta 2014, sp. zn. 1Obo/45/2012 (na ktoré poukázal aj odvolací súd v napadnutom rozsudku - pozn. dovolacieho súdu) najvyšší súd skonštatoval, že námietku žalovanej 1/ súvisiacu s určením použitia výťažku dražby na uhradenie dlhu podľa ustanovenia § 330 ods. 2 Obchodného zákonníka odvolací súd vyhodnotil taktiež ako nedôvodnú. Úvaha súdu prvého stupňa, že právo na určenie spôsobu započítania žalovanej 1/ neprináleží, je správna a dostatočne odôvodnená. Žalovanej 1/ zaniklo právo rozhodovať o spôsobe použitia peňažného plnenia na dlh vzhľadom na to, že nešlo o dobrovoľné, ale nútené plnenie realizáciou záložného práva veriteľa, kedy je potrebné na spôsob použitia takto získaných prostriedkov použiť všeobecnú úpravu formulovanú ustanovením odseku 1.

20. Dovolací súd vzhľadom na skutkový stav rozhodovanej veci a s ohľadom na totožnosť právnej úpravy poukazuje na rozsudok Vrchního soudu v Prahe z 26. septembra 2005, sp. zn. 5Cmo/556/2004 (ktorý bol publikovaný v časopise Soudní rozhledy 5/2007), v ktorom boli vyslovené nasledovné právne závery:

- Pokiaľ je zabezpečený určitý záväzok záložným právom, je zabezpečený aj s príslušenstvom. Musel by byť dohodnutý opak (t. j., že záložné právo zabezpečuje len zaplatenie istiny) a nie výslovne, že je záväzok zabezpečený aj s príslušenstvom.
- Určiť plnenie na započítanie na určitý dlh môže len dlžník.
- V okamihu, keď plnenie dôjde veriteľovi, musí byť jasné, ktorý záväzok je poskytnutým plnením splnený. V okamihu plnenia niektorý záväzok objektívne zaniká. Správa o tom, ktorý záväzok dlžník plní, musí dôjsť veriteľovi najneskôr v okamihu plnenia. Neskôr to už nie je možné.

21. Zároveň dovolací súd poukazuje na odbornú literatúru vo vzťahu k ustanoveniu § 330 Obchodného zákonníka, v ktorej je prezentovaný názor, že „záväzok, na ktorý sa poskytnuté plnenie bude započítavať, musí dlžník určiť najneskôr v momente plnenia. Ak tak neurobí, platí pravidlo uvedené v druhej vete. Pravidlo, podľa ktorého sa plnenie započíta najskôr na záväzok s najstarším dátumom splatnosti, platí aj v prípade, že záväzok, na ktorý by sa malo plnenie započítať, je už premŕčaný. Ustanovenie odseku 2, hoci sa týka špecificky peňažných záväzkov, vyjadruje rovnaké pravidlo ako druhá veta odseku 1 všeobecne pre všetky záväzky (keďže úroky sú súčasťou príslušenstva), a preto je nadbytočné“ (viď aj: Patakyová a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. C. H. Beck Praha, 2013, 4. vydanie, str. 1158-1159; a obdobne aj Ovečková a kol.: Veľký Komentár Obchodný zákonník, Wolters Kluwer, 2017, komentár k § 330 Obchodného zákonníka).

22. Právo určiť, či čiastočné plnenie podľa § 330 Obchodného zákonníka sa započítava na istinu pohľadávky alebo jej príslušenstvo, patrí výlučne dlžníkovi. V prípade ak dlžník neurčí nepochybným spôsobom v čase poskytnutia čiastočného plnenia, či sa toto má započítať na istinu alebo príslušenstvo pohľadávky, neprechádza právo voľby na veriteľa, t. j. veriteľ sa nemôže jednostranne rozhodnúť, či prijaté plnenie započíta na istinu pohľadávky, alebo na jej príslušenstvo.

22.1. V prípade absencie voľby dlžníka sa uplatní dispozitívne pravidlo obsiahnuté v ustanovení § 330 ods. 1 a ods. 2 Obchodného zákonníka, a to, že sa poskytnuté plnenie započítava najprv na príslušenstvo pohľadávky. Predmetný záver platí rovnako pre pohľadávky, ktoré nie sú uplatnené v súdnom konaní, ako aj pre v súdnom konaní uplatnené pohľadávky.

22.2. Z uvedeného dôvodu nemôže podľa právneho názoru dovolacieho súdu obstať tvrdenie dovolateľa, že z ustanovenia § 330 ods. 1 a ods. 2 Obchodného zákonníka vyplýva právo veriteľa rozhodnúť, či prijaté čiastočné plnenie započíta na istinu pohľadávky, alebo jej príslušenstvo.

23. Rovnako tak dovolací súd nestotožňuje s tvrdením žalobcu, že žalovaní 1/ a 2/ súhlasom so späťvzatím žaloby v časti istiny uskutočnili voľbu, že žalobcom prijaté plnenie sa má započítať na istinu pohľadávky. Pre bližšie odôvodnenie tohto záveru dovolací súd uvádza nasledovné:

23.1. Určitá pohľadávka (či už istina, alebo príslušenstvo) zaniká okamihom poskytnutia čiastočného plnenia, preto je významný výlučne prejav vôle dlžníka uskutočnený najneskôr v okamihu, keď veriteľ čiastočné plnenie prijal (zo skutkového stavu ustáleného súdmi nižšej inštancie nevyplýva, že by žalovaní 1/ a 2/ najneskôr v okamihu prijatia výťažku z predaja zálohu určili, že predmetné plnenie sa má započítať na istinu pohľadávky). Vzhľadom na vyššie uvedený okamih zániku záväzku (jeho časti) nie je možné prípadnými následnými úkonmi dlžníka určovať, ktorá pohľadávka alebo jej časť zanikla.

23.2. Súhlas s čiastočným späťvzatím žaloby je potrebné posudzovať výlučne z procesného hľadiska [t. j. s ohľadom na následky s ním spojené predpokladané Civilným sporovým poriadkom (§ 146 C. s. p.), resp. Občianskym súdnym poriadkom účinným do 30. júna 2016 (§ 96 ods. 2 O. s. p.)].

23.3. V rozhodovanej veci nešlo o dobrovoľné plnenie zo strany žalovaných 1/ a 2/, ale išlo o výťažok z núteného predaja zálohu - čo žalobca v dovolaní účelovo opomína - pričom pri takomto plnení nemá dlžník (v rozhodovanej veci žalovaní 1/ a 2/) právo vôbec voľbu podľa ustanovenia § 330 ods. 1 a ods. 2 Obchodného zákonníka uskutočniť, ak si to dlžník s veriteľom nedohodli v záložnej zmluve. Preto je pri započítaní čiastočného plnenia dlhu získaného výkonom záložného práva v prípade absencie osobitného dojednania medzi dlžníkom a veriteľom povinnosťou veriteľa vychádzať z pravidla obsiahnutého v dispozitívnom ustanovení § 330 Obchodného zákonníka.

24. Na základe uvedeného dovolací súd konštatuje, že

I. Z ustanovenia § 330 ods. 1 a ods. 2 Obchodného zákonníka vyplýva oprávnenie dlžníka v určiť, či ním poskytnuté plnenie veriteľovi sa započíta na istinu pohľadávky, alebo na jej príslušenstvo. Právo voľby podľa označených zákonných ustanovení má výlučne dlžník, a to len v okamihu poskytnutia plnenia veriteľovi. V prípade, ak dlžník v okamihu poskytnutia plnenia veriteľovi neurčí, či sa plnenie započítava na istinu pohľadávky, alebo na jej príslušenstvo, je veriteľ povinný s poukazom na znenie ustanovenia § 330 ods. 1 (a aj ods. 2) Obchodného zákonníka započítať prijaté plnenie najprv na príslušenstvo pohľadávky.

II. Pokiaľ došlo k čiastočnému splneniu záväzku vyplývajúceho z obchodného záväzkového vzťahu získaním výťažku z výkonu záložného práva, nemá dlžník právo voľby podľa § 330 ods. 1 a ods. 2 Obchodného zákonníka, a veriteľ je povinný takto získané plnenie - ak nie je v záložnej zmluve dohodnuté inak - započítať najprv na príslušenstvo zabezpečenej pohľadávky a až následne na jej istinu.

25. Na základe vyššie uvedených právnych záverov má dovolací súd za preukázané, že odvolací súd dospel k správne právnemu záveru, že prijatím čiastočného plnenia (výťažku z predaja zálohu) vznikla žalobcovi povinnosť toto plnenie započítať na príslušenstvo žalobou uplatnenej pohľadávky (t. j. na úroky) s poukazom na znenie § 330 ods. 1 Obchodného zákonníka, a záväzok žalovaných 1/ a 2/ voči žalobcovi v časti uplatnených úrokov okamihom prijatia plnenia zanikol.

25.1. Ak žalobca započítal prijaté plnenie na základe svojho jednostranného rozhodnutia na istinu (a nie na dlžné úroky), takýto jeho postup bol v rozpore s ustanovením § 330 ods. 1 a ods. 2 Obchodného zákonníka, keďže takéto právo mu podľa zákona nepatrilo.

25.2. Následne, ak vzal žalobca žalobu späť v časti istiny - a nie v časti úrokov, v ktorej záväzok žalovaných 1/ a 2/ zanikol splnením - išlo len o prejav dispozičného oprávnenia žalobcu s predmetom sporu, a to aj v prípade, ak v tejto časti žalobou uplatnený nárok nezanikol splnením. Zastavením konania v časti istiny súd prvej inštancie len rešpektoval žalobcom prejavenu vôľu.

25.3. Dovolací súd preto dospel k záveru, že dovolanie žalobcu smeruje proti vecne správne

rozsudku odvolacieho súdu, ktorým zamietol žalobu v časti príslušenstva pohľadávky v celkovej sume 17.726,72 eur, ktoré mali žalobcovi zaplatiť spoločne a nerozdielne žalovaní 1/ a 2/.

Odôvodnenie rozhodnutia o neprípustnosti dovolania proti výroku o trovách konania

26. Žalobca v dovolaní výslovne namietal aj nesprávnosť rozsudku odvolacieho súdu vo výroku o trovách konania.

26.1. Dovolací súd uvádza, že výrok o trovách konania nie je možné podrobiť dovolaciemu prieskumu, nakoľko zákon neupravuje prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu o trovách konania.

26.2. Najvyšší súd už v uznesení zo 14. júna 2017, sp. zn. 3CdoGp/2/2016 poukázal na ustanovenia § 419 až § 421 C. s. p., ktoré nepripúšťajú dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o trovách konania (viď bod 14.2 predmetného uznesenia). Otázka neprípustnosti dovolania proti výroku rozhodnutia o trovách konania je jednotne posudzovaná senátmi dovolacieho súdu (k tomu viď aj 1Obdo/54/2018, 3Obdo/19/2018, 3Obdo/81/2019, 4Obdo/40/2017, 1Cdo/86/2018, 2Cdo/193/2018, 3Cdo/142/2019, 4Cdo/71/2019, 6Cdo/152/2019 a 8Cdo/77/2019).

26.3. Totožný záver o neprípustnosti dovolania proti rozhodnutiu o trovách konania podľa Civilného sporového poriadku (§ 419, § 420 a § 421 C. s. p.) vyplýva aj z ustálenej judikatúry ústavného súdu (viď napr. I. ÚS 204/2017, I. ÚS 334/2017, I. ÚS 573/2017, II. ÚS 420/2017).

27. Nakoľko dovolateľ nedôvodne vytýkal dovolaciemu súdu nesprávne právne posúdenie pri riešení právnej otázky, ktorá nebola doposiaľ v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená (k tomu viď bod 25. vyššie), najvyšší súd dovolanie žalobcu smerujúce proti výroku rozsudku najvyššieho súdu zo 17. októbra 2018, č. k. 5Obdo/4/2018-532 - ktorým zmenil rozsudok krajského súdu z 18. októbra 2017, č. k. Z-2-43Cb/1/1996-470 v časti povinnosti žalovaných 1/ a 2/ zaplatiť žalobcovi sumu 17 726,72 eur, tak že žalobu zamietol - podľa ustanovenia § 448 C. s. p. ako nedôvodné zamietol.

27.1. Vo zvyšnej časti dovolanie žalobcu smerujúce proti výrokom odvolacieho súdu, ktorými konanie v časti 9 579,53 eur zastavil (viď bod 11. vyššie) a rozhodol o trovách prvoinstančného a odvolacieho konania (viď bod 26. vyššie), podľa § 447 písm. c/ C. s. p. odmietol ako dovolanie smerujúce proti výrokom rozhodnutia, proti ktorým nie je procesne prípustné.

28. O trovách dovolacieho konania rozhodol dovolací súd podľa § 453 ods. 1 C. s. p. v spojení s ustanovením § 255 ods. 1 C. s. p. tak, že v dovolacom konaní úspešným žalovaným 1/ a 2/ priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100%.

29. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 5 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.